

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 34/07-72

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 26. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval prijatú sťažnosť T. L., B., zastúpeného advokátom JUDr. B. J., B., pre namietané porušenie jeho základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a pre namietané porušenie jeho práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a uznesením sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 p o r u š i l základné práva T. L. zaručené v čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 z r u š u j e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania T. L. v sume 11 576 Sk (slovom jedenásťtisícpäťstosedemdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. B. J., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti T. L. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením č. k. III. ÚS 34/07-41 z 15. marca 2007 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť T. L., B. (ďalej len „sťažovateľ“), z 8. septembra 2006 v časti týkajúcej sa namietaného porušenia jeho základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v časti namietaného porušenia jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006.

Sťažovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu v sťažnosti uviedol, že je trestne stíhaný pre trestný čin vraždy v štádiu prípravy podľa § 7 ods. 1 v spojení s § 219 ods. 1 a 2 písm. a) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (účinného do 31. decembra 2005, ďalej len „Trestný zákon“). Uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. Tp 367/05 z 3. júna 2005 bol vzatý do väzby z dôvodov uvedených v ustanovení § 67 ods. 1 písm. a) a c) a ods. 2 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov (účinného do 31. decembra 2005, ďalej len „starý Trestný poriadok“), pričom väzba začala

plynúť 1. júna 2005 o 11,45 h. Podľa okresného súdu bol dôvod „útekovej“ väzby (obava, že by sa sťažovateľ mohol skrývať, resp. inak vyhýbať trestnému stíhaniu) daný tým, že je stíhaný za obzvlášť závažný trestný čin uvedený v § 62 ods. 1 Trestného zákona s dolnou hranicou trestnej sadzby 10 rokov. Dôvod preventívnej väzby (obava, že by sťažovateľ mohol pokračovať v trestnej činnosti, alebo vykonať skutok, ktorý pripravoval) bol podľa názoru okresného súdu daný tým, že v minulosti bol sťažovateľ štrnásťkrát súdne trestaný. Uvedené skutočnosti konštatoval následne aj Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) vo svojom uznesení sp. zn. 1 Tpo 108/05 z 29. júna 2005, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa voči uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby. Uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 557/05 z 19. septembra 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 174/05 z 15. novembra 2005 bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, pričom súdy konštatovali rovnaké dôvody väzby ako pri vzatí do väzby. Uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 669/05 z 15. novembra 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 196/05 zo 14. decembra 2005 bola predĺžená väzba sťažovateľa do 1. júna 2006. Stalo sa tak z rovnakých dôvodov, z akých došlo ku vzatiu sťažovateľa do väzby. Dňa 28. decembra 2005 podal prokurátor v uvedenej trestnej veci na sťažovateľa krajskému súdu obžalobu. Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 20. januára 2006 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 21/2006 z 1. marca 2006 bola zamietnutá ďalšia žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby (podaná 6. decembra 2005) s poukazom na pretrvávajúce dôvody väzby konštatovaných súdmi pri jej uvalení.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 bola vec vrátená prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľ bol ponechaný i naďalej vo väzbe (§ 192 starého Trestného poriadku), a to „z rovnakých dôvodov ako boli ustálené pri jeho braní do väzby“. Krajský súd vzápätí rozhodoval aj o ďalšej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby (podanej 31. marca 2006) a uznesením sp. zn. 3 T 8/05 zo 4. apríla 2006 označenú žiadosť zamietol argumentujúc podľa právneho zástupcu sťažovateľa „opätovne rovnakými dôvodmi ako boli ustálené pri jeho braní do väzby“.

Proti uzneseniam krajského súdu z 3. apríla 2006 a zo 4. apríla 2006 podal sťažovateľ sťažnosti (uznesenie krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 napadol sťažovateľ iba v časti týkajúcej sa rozhodnutia o ďalšom trvaní jeho väzby). Najvyšší súd uzneseniami sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 sťažnosti zamietol. Z označených uznesení najvyššieho súdu vyplýva, že dôvodom ponechania sťažovateľa vo väzbe bola už iba obava, že sa bude vyhýbať trestnému stíhaniu v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku s tým, že väzobný dôvod je daný „*tak ako bol ustálený pri braní obvineného do väzby*“. Najvyšší súd sa pritom výslovne odvolal na vysoký trest hroziaci sťažovateľovi, ako aj na skutočnosť, že v minulosti bol štrnásťkrát súdne trestaný.

Podľa názoru sťažovateľa sa najvyšší súd v uzneseniach sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 nevysporiadal s otázkou zákonnosti ďalšieho trvania jeho väzby ústavne konformným spôsobom. Ústavná konformita ďalšieho trvania väzby bola podľa jeho názoru spochybnená tým, že vrátením veci prokurátorovi na došetrenie bol spochybnený „*jeden zo základných predpokladov trvania väzby v zmysle zákonnej a ústavnej úpravy, a to (...) existencia dôvodného podozrenia, že skutok spáchal obvinený*“, pričom uznesenia najvyššieho súdu nepoukazujú na žiadne konkrétne okolnosti nasvedčujúce obave z úteku sťažovateľa. Najvyšší súd argumentuje iba výškou hroziaceho trestu a štrnásťnásobným odsúdením sťažovateľa v minulosti. Pritom všetky tieto odsúdenia sú už zahladené, a preto sťažovateľ nemá vo výpise z registra trestov žiaden záznam. Princíp zahladenia odsúdenia znamená, že sa na osobu hľadá v trestnom konaní tak, ako by nebola odsúdená.

Sťažovateľ taktiež namieta, že najvyšší súd rozhodol o ďalšom trvaní jeho väzby na neverejných zasadnutiach, teda v jeho neprítomnosti, bez toho, aby sa mohol k veci osobne vyjadriť. V súvislosti s namietaným nevypočutím sťažovateľ zdôrazňuje, že pri opakovanom rozhodovaní o jeho ponechaní vo väzbe, do ktorej bol vzatý uznesením okresného súdu z 3. júna 2005, nebol nikdy súdom pred rozhodnutím osobne vypočutý. Nutnosť vypočuť sťažovateľa bola v danom prípade umocnená tým, že vec bola vrátená do prípravného konania. O to viac malo byť snahou všeobecných súdov zistiť v rámci rešpektovania princípu rovnosti zbraní sťažovateľovo stanovisko k veci. Ten v dôvodoch

sťažnosti z 10. apríla 2006 (podanej proti uzneseniu krajského súdu zo 4. apríla 2006 týkajúceho sa žiadosti o prepustenie z väzby) výslovne namietal ako procesnú chybu, že o jeho väzbe bolo rozhodnuté na neverejnom zasadnutí súdu, čím bol porušený princíp kontradiktórnosti, a tým zároveň spochybnil procesný postup krajského súdu, ktorý o väzbe rozhodol bez toho, aby sťažovateľa vypočul.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ prostredníctvom ustanoveného právneho zástupcu navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základných práv zaručených v ústave a v dohovore uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006, aby označené rozhodnutia najvyššieho súdu zrušil a prikázal najvyššiemu súdu prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu a aby priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 000 000 Sk.

Najvyšší súd sa k sťažnosti vyjadril na základe výzvy ústavného súdu prostredníctvom svojho predsedu podaním č. k. KP 8/06-66 z 27. novembra 2006, v ktorom sa uvádza:

„Ako vyplýva z uznesení, ktoré sú napadnuté ústavnou sťažnosťou, Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v dôsledku účinnosti nového Trestného poriadku (v súvislosti s vrátením veci do prípravného konania) vypustil u obvineného T. L. väzobný dôvod uvedený v § 67 ods. 1 písm. c), ods. 2 Tr. por. a so zreteľom na kriminálnu minulosť obvineného a konkrétne skutočnosti odôvodňujúce útekovú väzbu, ponechal obvineného vo väzbe z dôvodu uvedeného v § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por.

S poukazom na odôvodnenie napadnutých uznesení je zrejmé, že uvedený dôvod väzby nie je založený na abstraktných dôvodoch, ale je odôvodnený konkrétnymi skutočnosťami, ktoré tento dôvod väzby v celom rozsahu odôvodňujú.

Z uvedených dôvodov navrhujeme, aby Ústavný súd SR túto sťažnosť neprijal na ďalšie konanie.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie najvyšší súd listom č. k. KP 8/07-29 z 9. mája 2007 ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania

v predmetnej veci zotrúvajúć na obsahu svojho vyjadrenia k s'ážnosti z 27. novembra 2006.

V podaní z 29. mája 2007 dorúčenom ústavnému súdu 1. júna 2007 s'ážovateľ prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu oznámil ústavnému súdu (s poukazom na § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde), že trvá na konaní verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci. Zároveň navrhol uložiť najvyššiemu súdu povinnosť nahradiť mu trovy konania pred ústavným súdom v sume 15 740 Sk do rúk jeho právneho zástupcu.

Dňa 26. júna 2007 sa vo veci konalo verejné ústne pojednávanie za účasti právneho zástupcu s'ážovateľa, na ktorom predniesol návrhy totožné s návrhmi obsiahnutými v s'ážnosti žiadajúć navyše, aby ústavný súd „zrušil (...) aj uznesenie krajského súdu, pretože už aj toto samotné založilo neústavnosť a nezákonnosť“. Zároveň vzal späť návrh na prikázanie najvyššiemu súdu prepustiť s'ážovateľa z väzby na slobodu uvedúć, že „s'ážovateľ bol prepustený 1. februára 2007 z väzby na slobodu pre tento skutok, takže (...) výrok o prepustení z väzby neodkladne na slobodu už nemá v súčasnosti právny význam“.

Právny zástupca s'ážovateľa poukázal na argumentáciu uvedenú v s'ážnosti z 8. septembra 2006 s tým, že „s'ážovateľ nebol vypočutý nikdy súdmi všeobecnými aj keď o to výslovne žiadal, ako sme to uviedli aj v našej s'ážnosti. Treba vidieť tú vec v kontexte, že vypočutý bol len prvýkrát, keď bol braný do väzby a potom 1. februára 2007, keď bol prepustený z väzby, tak vtedy ho vypočul Krajský súd v Bratislave. Vtedy ho prepustili z väzby pre tento skutok 1. februára 2007 a vtedy bol vypočutý vlastne po 20 mesiacoch prvýkrát“. Základné právo s'ážovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy zahŕňa okrem otázky procesného postupu súdov rozhodujúcich o väzbe (pokiaľ ide o vypočutie, resp. nevypočutie s'ážovateľa) aj otázku oprávnenosti či neoprávnenosti d'alšieho trvania väzby, v danom prípade z hľadiska posúdenia oprávnenosti „útekovej“ väzby s'ážovateľa, o ktorej v konečnom dôsledku rozhodol najvyšší súd.

Zástupca najvyššieho súdu sa na pojednávaní nezúčastnil napriek tomu, že predseda najvyššieho súdu bol o termíne jeho konania riadne a včas informovaný. Najvyšší súd v tejto súvislosti listom č. k. KP 8/07-66 zo 6. júna 2007 (doručeným ústavnému súdu 11. júna 2007) opätovne potvrdil svoje stanovisko k sťažnosti obsiahnuté vo vyjadrení z 27. novembra 2006.

V podaní predloženom ústavnému súdu na verejnom ústnom pojednávaní 26. júna 2007 vyčíslil právny zástupca sťažovateľa požadovanú výšku náhrady trov konania pred ústavným súdom sumou 32 076 Sk.

II.

Ústavný súd si v súvislosti s prerokovaním sťažnosti vyžiadal spisy najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 a sp. zn. 3 To 85/06. Skutočnosti vyplývajúce z obsahu sťažnosti sťažovateľa vrátane jej príloh, z vyjadrenia najvyššieho súdu, proti ktorému sťažnosť smeruje, ako aj z obsahu predložených spisov najvyššieho súdu potvrdzujú základné skutkové tvrdenia sťažovateľa uvádzané v sťažnosti. Nad rámec uvedených skutkových tvrdení zistil ústavný súd nasledovné okolnosti, relevantné pre posúdenie sťažovateľovej sťažnosti:

Sudca okresného súdu vzal sťažovateľa po vypočutí do väzby uznesením sp. zn. Tp 367/05 z 3. júna 2005 z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. a) a c) a ods. 2 starého Trestného poriadku, dôvodiac, že *„u obvineného sú dané skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že ponechaním na slobode by sa mohol skrývať pretože (...) je stíhaný za obzvlášť závažný trestný čin uvedený v § 62 ods. 1 Tr. zák. kde dolná hranica trestnej sadzby je stanovená na dobu 10 rokov s tým, že v zmysle ustanovenia § 67 ods. 2 Tr. por. môže byť obvinený z takejto trestnej činnosti vzatý do väzby aj vtedy ak je stíhaný pre trestný čin, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej 8 rokov (...) T. L. bol v minulosti viac krát súdne trestaný a to štrnásťkrát, naposledy v roku 1998 a teda existuje dôvodná obava, že v prípade prepustenia (...) na slobodu by mohol*

pokračovať v páchaní trestnej činnosti a tak mariť účel trestného konania a tiež existuje reálna obava, že ujde alebo sa bude skrývať“.

Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú krajský súd na neverejnom zasadnutí 29. júna 2005 uznesením sp. zn. 1 Tpo 108/05 zamietol.

Uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 557/05 z 19. septembra 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 174/05 z 15. novembra 2005 bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, pričom súdy konštatovali rovnaké dôvody väzby ako pri vzatí do väzby. V rozhodnutí okresného súdu z 19. septembra 2005 sa okrem iného uvádza: *„Podľa názoru sudcu dôvody väzby tak, ako sú uvedené v uznesení Okresného súdu Bratislava I č. Tp 367/05 zo dňa 03. 06. 2005 trvajú naďalej, pretože naďalej je tu dôvodná obava, že v prípade ponechania na slobode by mohol obvinený ujsť, alebo sa skrývať (...) podľa spisového materiálu sa mal pokúsiť o útek aj dňa 01. 06. 2005.“* V uznesení krajského súdu sa v tejto súvislosti uvádza:

„Pri preskúmaní dôvodov, pre ktoré bol obvinený vzatý do väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. a), c), ods. 2 Tr. por. došiel aj krajský súd k zhodnému záveru so súdom prvostupňového súdu, že dôvody na ďalšie držanie obvineného nepominuli, ale naďalej trvajú.

Dôvody na ktorých je založená obava tzv. útekovej väzby vyplývajú zo spisového materiálu konkrétne zo zápisnice o podaní vysvetlenia služobného zákroku v B. na ul. (...) Podľa tejto zápisnice obvinený nerešpektoval výzvy polície a neúspešne sa pokúsil o útek, pričom voči zasahujúcim príslušníkom PZ použil aj fyzické násilie. Rovnako je daný aj dôvod tzv. preventívnej väzby keďže obvinený sa už viackrát v minulosti dostal do rozporu so zákonom a bol trestaný pre násilnú majetkovú trestnú činnosť.

Uvedené väzobné dôvody so stálym podozrením zo spáchania obzvlášť závažného trestného činu, ktorého horná hranica trestnej sadzby je stanovená na 10 rokov, podmieňujú držanie obvineného vo väzbe v zmysle § 67 ods. 1 písm. a), c), ods. 2 Tr. por.

Vzhľadom na uvedené konkrétne skutočnosti krajský súd nezistil dôvody na zrušenie prípadne zmenu napadnutého uznesenia, preto sťažnosť obvineného zamietol za použitia § 148 ods. 1 písm. c) Tr. por.“ Okresný súd aj krajský súd rozhodovali o veci

na neverejnom zasadnutí.

Uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 669/05 z 15. novembra 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 196/05 zo 14. decembra 2005 bola predĺžená väzba sťažovateľa do 1. júna 2006. Stalo sa tak z rovnakých dôvodov, z akých došlo ku vzatiu sťažovateľa do väzby. Oba súdy rozhodovali o veci na neverejnom zasadnutí bez účasti sťažovateľa.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 20. januára 2006 (po podaní obžaloby na sťažovateľa 28. decembra 2005) v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 21/2006 z 1. marca 2006 bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby (podaná 6. decembra 2005) s poukazom na pretrvávajúce dôvody väzby konštatovaných súdmi pri jej uvalení. Krajský súd aj najvyšší súd rozhodovali na neverejnom zasadnutí bez účasti sťažovateľa.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 bola vec po predbežnom prerokovaní obžaloby na neverejnom zasadnutí vrátená prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľ bol ponechaný i naďalej vo väzbe (§ 192 starého Trestného poriadku), a to „... z dôvodov, ktoré boli ustálené pri jeho braní do väzby“. Krajský súd vrátil vec prokurátorovi na došetrenie uvedúc, že: *„považuje za nevyhnutné vykonať došetrenie celej veci, pretože za súčasnej dôkaznej situácie sa natiska otázka či obvinený L. nebol istým spôsobom manipulovaný A. K., či svedok K. svojou spoluprácou s políciou sa nesnažil niečo získať pre seba, pretože sám je trestne stíhaný pre závažný trestný čin. (...) Iba po takto doplnenom dokazovaní bude možné posúdiť akého konania sa obvinený L. naozaj dopustil, s akým úmyslom a budú odstránené nejasnosti, o jeho duševnom zdraví.“*

Krajský súd vzápätí rozhodoval aj o ďalšej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby (podanej 31. marca 2006) a na neverejnom zasadnutí 4. apríla 2006 uznesením sp. zn. 3 T 8/05 označenú žiadosť zamietol argumentujúc:

„Po preskúmaní spisového materiálu krajský súd opätovne dospel k záveru, že u obvineného T. L. sú naďalej dané dôvody väzby v takom rozsahu, ako sú konštatované

v uznesení o vzatí do väzby. Ani argumentácia obvineného o svojom zlom zdravotnom stave nevedla tunajší súd k prepusteniu obvineného z väzby. Zlý zdravotný stav alebo choroba obvineného bez ohľadu na jej závažnosť nie je dôvodom preto, aby obvinený nemohol byť do väzby vzatý, resp. aby bol z väzby prepustený, aj keď je daný niektorý z dôvodov väzby.

V ústavoch Zboru väzenskej a justičnej stráže SR sú vytvorené podmienky pre poskytovanie potrebnej liečebnej starostlivosti obvineným a Trestný poriadok, ani nepozná inštitút prerušenia či upustenia od výkonu väzby zo zdravotných dôvodov. Je v pôsobnosti zdravotníckeho zariadenia ústavu, v ktorom sa väzba vykonaná posúdiť zdravotný stav obvineného a potreby jeho liečby a na podklade takýchto zistení je orgán zabezpečujúci výkon väzby oprávnený k voľbe prostriedkov adekvátnych na dosiahnutie účelu väzby a to aj v prípadoch, či už ústavného liečenia alebo ošetrovania.

Za súčasnej situácie ani krajský súd nemá pochybnosti o narušenom zdraví obvineného T. L., nič však nesignalizuje, že by ochorenia, ktorými je obvinený postihnutý, nebolo možné liečiť v podmienkach výkonu väzby, pričom ani samotný ústav na výkon väzby, v ktorom sa obvinený L. nachádza nesignalizuje ohrozenie obvineného na živote a potrebu jeho premiestnenia do civilného nemocničného zariadenia.

Riadiac sa uvedenými úvahami krajský súd žiadosť obvineného L. o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, pretože je toho názoru, že stále sú dané dôvody väzby v zmysle. § 67 ods. 1 písm. a), c) ods. 2 Tr. por., pre ktoré bol aj vzatý do väzby. K úvahám obvineného L., ktoré uvádza vo svojej žiadosti a týkajú sa dôkaznej situácie a hodnotenia práce Najvyššieho súdu SR, krajský súd nezaujíma žiadne stanovisko, pretože sa netýkajú posúdenia dôvodnosti väzby obvineného.“

Proti uzneseniam krajského súdu z 3. apríla 2006 (v časti týkajúcej sa rozhodnutia o ďalšom trvaní väzby) a zo 4. apríla 2006 podal sťažovateľ sťažnosti. Najvyšší súd uzneseniami sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 sťažnosti zamietol s tým, že sťažovateľa ponechal vo väzbe z dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku (uznesenie sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006). Obe rozhodnutia najvyššieho súdu obsahujú takmer zhodné odôvodnenie:

„Pri skúmaní existencie dôvodov väzby v súčasnom štádiu trestného konania, ktorú skutočnosť krajský súd v napadnutom uznesení bližšie nerozvedol a nešpecifikoval,

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že naďalej u obvineného L. existuje väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por. A to so zreteľom na kriminálne narušenie osobnosť obvineného, ktorý bol v minulosti 14-krát trestaný a vysoký trest, ktorý mu hrozí v prípade uznania viny za žalovaný trestný čin. Iné dôvody väzby v tomto štádiu konania nezistil. Tu treba uviesť, že v ďalšom konaní (vedenom pod sp. zn. 3 To 61/2006) Najvyšší súd Slovenskej republiky zamietol sťažnosť prokurátora proti rozhodnutiu vrátení veci na došetrenie, čím sa táto trestná vec dostala do štádia prípravného konania (pred podaním obžaloby) a okamihom doručenia trestného spisu prokurátorovi lehoty trvania väzby, ako aj dôvody väzby sa posudzujú podľa ustanovení nového Trestného poriadku, ktorý nepozná dôvod väzby podľa ods. 2 § 67 Tr. por. zák. č. 141/1961 Zb.“, v uznesení sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 najvyšší súd nad rámec uvedeného uviedol:

„Najvyšší súd sa stotožnil s argumentáciou krajského súdu, že zdravotný stav obvineného nie je dôvodom na jeho prepustenie z väzby, a preto odkazuje na príslušnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia.“ Najvyšší súd rozhodoval v oboch prípadoch na neverejnom zasadnutí bez účasti sťažovateľa.

Uznesením sp. zn. 3 To 61/2006 z 26. júla 2006 najvyšší súd zároveň zamietol sťažnosť prokurátora proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 (v časti týkajúcej sa rozhodnutia o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie) konštatujúc okrem iného:

„Z dôkazov, tak ako boli doteraz zhromaždené a zadokumentované v procesnom spise možno vyvodiť, že vec nie je náležite a v potrebnom rozsahu došetrená. Je potrebné súhlasiť s názorom a požiadavkami súdu prvého stupňa, že orgány prípravného konania doposiaľ nezadovážili a nezadokumentovali všetky potrebné dôkazy a skutočnosti potrebné pre prejednanie veci na hlavnom pojednávaní a pre rozhodnutie súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, rovnako ako krajský súd, v záujme náležitého objasnenia veci a preverenia dôvodnosti postavenia obvineného pred súd, považuje za potrebné vykonať všetky nevyhnutné a dostupné dôkazy na preverenie hodnovernosti proti sebe stojacich tvrdení. Preto je nevyhnutné do dôsledkov vykonať a zadokumentovať všetky požadované úkony a dôkazy, ktoré podrobne rozviedol súd prvého stupňa na str. 4 až 6 napadnutého uznesenia a odstrániť vytýkané nedostatky.“

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

2. Sťažovateľ namietal porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru argumentujúc, že postupom najvyššieho súdu vo veciach vedených pod sp. zn. 3 To 60/06 a sp. zn. 3 To 85/06 (naväzujúcim na postup krajského súdu vo veci sp. zn. 3 T 8/05 v súvislosti s uzneseniami z 3. apríla 2006 a zo 4. apríla 2006) mu bolo odopreté osobne sa zúčastniť konania pred súdom a osobne sa k veci vyjadriť, pričom rozhodnutia označených súdov, ktorými bolo rozhodnuté o ďalšom trvaní jeho väzby (v poslednej inštancii ide o sťažovateľom napádané uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006) sú arbitrárne, pretože nie sú založené na konkrétnych, relevantných a dostatočných dôvodoch a nerešpektujú skutočnosť, že vrátením veci prokurátorovi na došetrenie (vrátením veci do štádia prípravného konania) bola podľa sťažovateľa „*spochybnená*“ existencia základného predpokladu ďalšieho trvania väzby, a to „*dôvodného podozrenia, že skutok spáchal obvinený*“.

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou konštatoval, že v ustanoveniach čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy) je obsiahnuté aj právo obvineného podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú (resp. primeranú dobu) alebo byť prepustený počas konania. V označených ustanoveniach ústavy sú teda obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (pozri napr. nález sp. zn. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05).

Rešpektovanie základných práv garantovaných v ustanoveniach čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy u osoby pozbavenej osobnej slobody väzbou preto nevyhnutne zahŕňa zabezpečenie základných procesných záruk vyžadovaných v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru v konaní súdu, ktorého predmetom je rozhodovanie o ďalšom trvaní väzby obvineného.

Účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru je zabezpečiť osobám zatknutým alebo inak pozbaveným osobnej slobody právo iniciovať konanie, ktorého predmetom je preskúmanie zákonnosti opatrenia, ktorým boli slobody pozbavené. O zákonnosti takéhoto opatrenia musí rozhodovať súdny orgán, t. j. orgán spĺňajúci podmienku nezávislosti a nestrannosti. Samotné konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru musí mať charakter súdneho konania, ktoré okrem inštitucionálnych záruk nezávislosti a nestrannosti orgánu rozhodujúceho vo veci musí poskytovať garancie procesnej povahy primerané povahe pozbavenia osobnej slobody dotknutej osoby v konkrétnom prípade. Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti. Musí jej byť daná možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam protistrany (prokurátora) ohľadne odôvodnenosti trvania väzby a vyvracať ich. Za týmto účelom jej musí byť poskytnutá možnosť nahliadnuť do spisu (pokiaľ o to požiada), pričom jej nemôže byť odopreté právo oboznámiť sa s dôkazmi a skutočnosťami, o ktoré by sa malo opierať rozhodnutie súdu o väzbe (kontradiktórnosť konania). Procesný postup súdu musí zabezpečiť, aby bola obvinenému v týchto smeroch poskytnutá rozumná príležitosť obhajovať svoje záujmy za podmienok, ktoré ho nepostavia do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhou stranou

(princíp „rovnosti zbraní“). Zabezpečenie kontradiktórnej povahy konania a rešpektovanie princípu „rovnosti zbraní“ predstavujú základné procesné garancie uplatniteľné vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody väzbou (pozri napr. nález sp. zn. III. ÚS 198/05).

Podstatnou súčasťou procesných záruk v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru v prípadoch, keď pozbavenie osobnej slobody dotknutej osoby spadá pod čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, je aj osobná prítomnosť obvineného v konaní pred súdom umožňujúca mu osobne sa k veci vyjadriť, pretože sama osebe predstavuje významnú garanciu rešpektovania práv obvineného (obdobne napr. III. ÚS 84/06, I. ÚS 352/06, II. ÚS 315/06) a za určitých okolností môže predstavovať nevyhnutný predpoklad pre rešpektovanie základných procesných garancií uplatniteľných vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody väzbou (kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“).

Povinnosťou súdu v trestnom konaní je poskytnúť jeho účastníkom súdnu ochranu v rozsahu a za podmienok stanovených v zákone (vykladanom a aplikovanom v súlade s čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 152 ods. 4 a s čl. 154c ods. 1 ústavy) spôsobom rešpektujúcim ich základné práva (zaručené predovšetkým v čl. 17 a v čl. 46 až 50 ústavy). V prípade kolízie uvedených práv (napr. práva obvineného opakovane v krátkych intervaloch iniciovať konanie o preskúmanie zákonnosti väzby zahŕňajúce spomínané procesné záruky, podaním žiadosti o prepustenie na slobodu, s právom na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody, prípadne s právom na prerokovanie samotnej veci – trestného obvinenia, bez zbytočných prietáhov – s „osobitnou starostlivosťou a urýchlením“), je povinnosťou súdu zabezpečiť ich spravodlivú rovnováhu. Vzhľadom na uvedené nemusí rozhodnutie súdu bez osobnej účasti obvineného v konaní týkajúcom sa preskúmania zákonnosti jeho väzby predstavovať v každom jednotlivom prípade ústavné nekonformný zásah do základných práv a slobôd obvineného.

Rešpektovanie práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 4 dohovoru však vyžaduje, aby v priebehu väzby obvineného bola procesná záruka spočívajúca v jeho možnosti byť osobne prítomný v konaní pred súdom a osobne sa k veci vyjadriť rešpektovaná v rámci periodickej súdnej kontroly väzby (v rámci konaní spadajúcich

pod režim čl. 5 ods. 4 dohovoru bez ohľadu na to, či boli iniciované procesným úkonom obvineného, alebo procesným úkonom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu z jeho úradnej povinnosti) v primeraných (t. j. v relatívne krátkych) časových intervaloch. Osobná prítomnosť obvineného v konaní pred súdom je navyše nevyhnutná vždy, keď to vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu vyžaduje povaha skutočností (tvrdení a skutkových okolností), ktoré majú byť predmetom posúdenia súdom, alebo je vzhľadom na procesnú situáciu a povahu prerokúvaných skutočností zabezpečenie osobnej prítomnosti obvineného nevyhnutným predpokladom zabezpečenia a rešpektovania kontradiktórnosti konania a princípu „rovnosti zbraní“.

V posudzovanom prípade trvala väzba sťažovateľa (v čase rozhodovania najvyššieho súdu) približne štrnásť mesiacov. Počas tohto obdobia preskúmavali súdy zákonnosť a opodstatnenosť sťažovateľovej väzby v konaní, na ktoré sa vzťahuje režim čl. 5 ods. 4 dohovoru, celkom deväťkrát (počnúc rozhodovaním krajského súdu 29. júna 2005 o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o jeho vzatí do väzby až po uznesení krajského súdu z 3. apríla 2006 a zo 4. apríla 2006). Ani v jednom z uvedených konaní (či už išlo o konanie súdu rozhodujúceho v prvom stupni alebo o konanie súdu rozhodujúceho o podanej sťažnosti) však nebol sťažovateľ k veci osobne vypočutý a nemal možnosť sa konania pred súdom osobne zúčastniť. Krajský súd navyše uznesením z 3. apríla 2006 rozhodol o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie, čo vzhľadom na rozhodnutie o ponechaní sťažovateľa vo väzbe signalizovalo možnosť začatia plynutia novej šesťmesačnej lehoty sťažovateľovej väzby (v prípade potvrdenia oboch výrokov uznesenia krajského súdu z 3. apríla 2006), aj keď už podľa zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení zákona č. 650/2005 Z. z.

V danej situácii požiadavky vyplývajúce z práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 4 dohovoru vyžadovali zo strany najvyššieho súdu taký procesný postup, ktorý by umožnil sťažovateľovi osobnú prítomnosť v konaní pred súdom (aspoň v jednom z konaní vedených pod sp. zn. 3 To 60/06 a sp. zn. 3 To 85/06, keďže tak v prvom stupni neurobil krajský súd) vrátane možnosti osobne sa vyjadriť ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa dôvodnosti a zákonnosti ďalšieho trvania jeho väzby. Povinnosťou najvyššieho

súdu v danej situácii bolo prednostne aplikovať čl. 5 ods. 4 dohovoru na základe čl. 154c ods. 1 ústavy.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 3 To 60/06 a sp. zn. 3 To 85/06 spočívajúcim v prerokovaní sťažností sťažovateľa ohľadne zákonnosti ďalšieho trvania jeho väzby bez osobnej účasti sťažovateľa a jeho vypočutia došlo k porušeniu sťažovateľových základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 4 dohovoru.

V dôsledku uvedeného nemôžu byť napadnuté uznesenia najvyššieho súdu (sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006) ústavne akceptovateľné, lebo konaním, ktoré im predchádzalo, došlo k porušeniu práv sťažovateľa zaručených v ústave a v dohovore a medzi týmto porušením a označenými rozhodnutiami existuje priama príčinná súvislosť (obdobne napr. III. ÚS 198/05, III. ÚS 84/06, I. ÚS 352/06).

3. Ústavný súd sa nestotožnil s námietkou právneho zástupcu sťažovateľa, že vrátením veci prokurátorovi na došetrenie zanikol *„jeden z nevyhnutných ústavných predpokladov“* väzby, a to *„existencia dôvodného podozrenia, že obvinený sa dopustil skutku, ktorý má znaky trestného činu“*.

Dôvodné podozrenie osoby zo spáchania trestného činu je nepochybne základným predpokladom (*conditio sine qua non*) pre väzbu (III. ÚS 79/02). Táto požiadavka predstavuje dôležitú súčasť záruk proti svojvoľnému uvaleniu väzby. Dôvodné podozrenie predpokladá existenciu faktov alebo informácií, ktoré by objektívnemu pozorovateľovi umožnili úsudok o tom, že konkrétna osoba mohla spáchať trestný čin, pričom jeho *„dôvodnosť“* závisí vždy od všetkých okolností každého konkrétneho prípadu (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Fox, Cambell a Hartley v. Veľká Británia z 30. augusta 1990).

Procesne kvalifikovaným spôsobom je existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu voči konkrétnej osobe deklarovaná vznesením obvinenia príslušným orgánom činným v trestnom konaní (čo nevylučuje právomoc sudcu pre prípravné konanie, resp. právomoc súdu rozhodujúceho o väzbe samostatne posúdiť uvedenú otázku pre účely posúdenia zákonnosti a dôvodnosti väzby obvinenej osoby). Existencia dôvodného podozrenia vyjadruje stav podozrenia voči obvinenému v intenzite zodpovedajúcej prvotnému štádiu trestného konania, kedy spravidla k vzneseniu obvinenia dochádza (predpokladá existenciu faktov umožňujúcich úsudok, že konkrétna osoba mohla spáchať konkrétny trestný čin). Až v priebehu ďalšieho konania má dôjsť v rámci vykonaného dokazovania k zisteniu, či podozrenie voči obvinenému (vyjadrujúce pôvodne reálnu možnosť, že sa dopustil trestného činu z ktorého je obvinený) je aj opodstatnené.

Dôvodnosť postavenia obvineného pred súd (dôvodnosť súdneho štádia trestného konania) vyžaduje podstatne vyššiu mieru podozrenia voči obvinenému v porovnaní s intenzitou „dôvodného“ podozrenia pri vznesení obvinenia, pretože obžaloba na obvineného musí byť založená na dôkazmi podložených skutkových zisteniach orgánov prípravného konania, zodpovedajúcich požiadavke náležitého zistenia skutkového stavu veci v rozsahu nevyhnutnom na rozhodnutie súdu (§ 2 ods. 5 starého Trestného poriadku).

Rozhodnutie súdu o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie (do prípravného konania) v rámci predbežného prerokovania obžaloby preto nemá automaticky za následok zánik dôvodného podozrenia voči obvinenému, že sa dopustil trestného činu kladeného mu za vinu a povinnosť súdu prepustiť obvineného z väzby.

V posudzovanom prípade dospel krajský súd pri predbežnom prerokovaní obžaloby a najvyšší súd v konaní o sťažnosti prokurátora proti rozhodnutiu o vrátení veci do prípravného konania, k záveru, že vec nie je v potrebnom rozsahu objasnená z hľadísk, ktoré súd potrebuje pre svoje rozhodnutie. Vyplýva to aj z citovaných častí odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 61/2006 z 26. júla 2006 (pozri časť II. odôvodnenia nálezu). Oba sudy konštatovali, že neboli vykonané všetky dostupné dôkazy na preverenie hlavného dôkazu

proti sťažovateľovi (svedeckej výpovede svedka A. K.), pričom obsah dôkazov, ktoré mali túto výpoveď potvrdiť (najmä prepisov nahraných rozhovorov medzi sťažovateľom a svedkom A. K.), nemožno podľa názoru súdov interpretovať tak jednoznačne, ako ich interpretuje obžaloba. Oba sudy však dospeli k záveru, že za danej dôkaznej situácie existujú ďalšie možnosti na doplnenie dokazovania vo veci a v odôvodnení svojich rozhodnutí konkrétne uviedli, v ktorých smeroch treba prípravné konanie doplniť, ktoré skutočnosti je potrebné objasniť a ktoré úkony vykonať. Obsah uvedených rozhodnutí nenasvedčuje tomu, že by sudy dospeli k záveru, že došlo k rozptýleniu podozrenia, že sa skutok, z ktorého je sťažovateľ obvinený, stal, alebo že došlo k rozptýleniu podozrenia, že uvedený skutok mohol sťažovateľ spáchať. Niektorý z uvedených záverov, ak by k nemu sudy dospeli, by napokon odôvodňoval rozhodnutie podľa § 188 ods. 1 písm. c) starého Trestného poriadku, a nie rozhodnutie podľa § 188 ods. 1 písm. e) starého Trestného poriadku (ktorý bol krajským súdom v posudzovanom prípade aplikovaný).

4. Pokiaľ ide o sťažovateľovu námietku, že napádané uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 nemožno považovať z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich z čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a z čl. 5 ods. 4 dohovoru za ústavne konformné vzhľadom na absenciu konkrétnych, relevantných a dostatočných dôvodov opodstatňujúcich ďalšie trvanie sťažovateľovej väzby, poukazuje ústavný súd na svoju doterajšiu judikatúru, z ktorej okrem iného vyplýva, že obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe. Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú potrebné pre „zákonnosť“ tejto väzby v zmysle dohovoru, pričom požiadavka preskúmania hmotných podmienok znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť, s poukazom na právne kritériá, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (pozri III. ÚS 38/01, III. ÚS 79/02 a III. ÚS 135/04).

Vzhľadom na vplyv pozbavenia osobnej slobody na základné práva jedinca musí konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky

spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05).

V posudzovanom prípade mal najvyšší súd s ohľadom na právo sťažovateľa „... byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania...“ (čl. 5 ods. 3 dohovoru) v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktorým potvrdil ďalšie ponechanie sťažovateľa vo väzbe v súvislosti s vrátením veci prokurátorovi na došetrenie (uznesenia sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006), dostatočným a preskúmateľným spôsobom (výslovne, zrozumiteľne a logicky) vysvetliť, či po zvážení dovtedajšej dĺžky sťažovateľovej väzby (štrnásť mesiacov), dovtedajšieho priebehu a stavu konania (vec mala byť vrátená do prípravného konania), závažnosti usvedčujúcich dôkazov, vytýkaných nedostatkov prípravného konania a konkrétnych skutočností odôvodňujúcich obavu v zmysle § 67 ods. 1 starého Trestného poriadku, možno ďalšie trvanie sťažovateľovej väzby aj naďalej považovať za primerané a nevyhnutné opatrenie z hľadiska spravodlivej rovnováhy medzi zásadou zasahovania do základných práv a slobôd trestne stíhanej osoby iba v nevyhnutnom rozsahu a požiadavkou zabezpečenia účelu trestného konania.

Takéto odôvodnenie však uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 neobsahuje. Najvyšší súd sa v súvislosti s odôvodnením opodstatnenosti ďalšieho trvania sťažovateľovej väzby obmedzil iba na konštatovanie, že „*naďalej u obvineného L. existuje väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por. A to so zreteľom na kriminálne narušenú osobnosť obvineného, ktorý bol v minulosti 14-krát trestaný a vysoký trest, ktorý mu hrozí v prípade uznania viny za žalovaný trestný čin*“, a to v situácii, keď krajský súd v uznesení z 3. apríla 2006, ktoré bolo predmetom preskúmania, odôvodnil ponechanie sťažovateľa vo väzbe iba jednou vetou, ktorou odkazuje na dôvody „*ktoré boli ustálené pri jeho braní do väzby*“.

V konaní o sťažovateľovej žiadosti o prepustenie z väzby podanej 31. marca 2006 krajský súd argumentáciu sťažovateľa ohľadne jeho zlého zdravotného stavu neakceptoval s odôvodnením, že zlý zdravotný stav nie je dôvodom na prepustenie z väzby. V uznesení zo 4. apríla 2006 v tejto súvislosti uviedol, že aj keď „*ani krajský súd nemá pochybnosti o narušenom zdraví obvineného T. L., nič však nesignalizuje, že by ochorenia, ktorými je obvinený postihnutý, nebolo možné liečiť v podmienkach výkonu väzby, pričom ani samotný ústav na výkon väzby, v ktorom sa obvinený L. nachádza nesignalizuje ohrozenie obvineného na živote a potrebu jeho premiestnenia do civilného nemocničného zariadenia*“.

Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 ako súd príslušný rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu zo 4. apríla 2006 uviedol, že sa „*stotožnil s argumentáciou krajského súdu, že zdravotný stav obvineného nie je dôvodom na jeho prepustenie z väzby, a preto odkazuje na príslušnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia*“. Zároveň konštatoval pretrvávanie väzobného dôvodu väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku „*to so zreteľom na kriminálne narušenie osobnosť obvineného, ktorý bol v minulosti 14-krát trestaný a vysoký trest, ktorý mu hrozí v prípade uznania viny za žalovaný trestný čin*“.

Dôvody na väzbu musia byť dostatočné. Súd má vo svojom rozhodnutí uviesť argumenty pre a proti existencii verejného záujmu, ktorý aj napriek princípu prezumpcie neviny a s ním spojenej zásade zasahovania do základných práv a slobôd trestne stíhanej osoby iba v nevyhnutnom rozsahu odôvodňuje odchýlenie sa od pravidla rešpektovania osobnej slobody jedinca. Nebezpečenstvo úteku trestne stíhanej osoby nemôže vyplývať len z jednej skutočnosti (napr. výška hroziaceho trestu, možnosť ľahko prekročiť hranice), ale musí byť založené na súhre okolností. Do úvahy treba vziať viaceré významné faktory, akými sú napr. charakter stíhanej osoby, jej morálka, domov, zamestnanie, majetkové pomery, aktuálny zdravotný stav, rodinné vzťahy, všetky druhy väzieb s krajinou (v ktorej je stíhaná) a pod. Vzájomné posúdenie môže byť potvrdiť existenciu nebezpečenstva úteku, alebo znížiť ho do takej miery, že väzbu neopodstatňuje (obdobne napr. III. ÚS 38/01).

Z odôvodnenia rozhodnutia o zamietnutí sťažnosti obvineného proti prvostupňovému súdnemu rozhodnutiu, ktorým bola zamietnutá žiadosť obvineného o prepustenie z väzby, musí byť zrejmé, že sa súd náležite zaoberal všetkými argumentmi a námietkami, ktoré obvinený vo svojej sťažnosti uviedol. Keď sa súd rozhodujúci o sťažnosti nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne, poruší základné práva sťažovateľa vyplývajúce z čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 4 dohovoru.

V posudzovanom prípade odôvodnil najvyšší súd svoj záver o existencii dôvodu väzby sťažovateľa podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku poukazom na povahu a závažnosť stíhaného trestného činu, výšku hroziaceho trestu v prípade uznania viny a doterajší spôsob života sťažovateľa (v tomto kontexte, teda ako na skutkovú okolnosť, a nie ako na skutočnosť právnu, poukázal najvyšší súd na 14 odsúdení sťažovateľa, preto námietku právneho zástupcu sťažovateľa o porušení prezumpcie zahľadania odsúdení sťažovateľa ústavný súd neakceptoval, hoci náležité posúdenie uvedenej okolnosti na druhej strane vyžaduje, aby sa súd náležitým spôsobom vysporiadal aj so skutočnosťou, že predpokladom pre zahľadanie odsúdenia je splnenie podmienky, aby odsúdený viedol nepretržite počas pomerne dlhej – zákonom stanovenej doby – riadny život).

Najvyšší súd sa však v odôvodnení svojho uznesenia z 2. augusta 2006 nezaoberal posúdením ďalších významných faktorov, ktoré mohli mať vplyv na existenciu nebezpečenstva úteku, alebo vyhýbania sa trestnému stíhaniu zo strany sťažovateľa. Vzhľadom na okolnosti prípadu a argumentáciu sťažovateľa v žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj v sťažnosti podanej najvyššiemu súdu nie je z odôvodnenia označeného rozhodnutia najvyššieho súdu predovšetkým zrejmé, na základe akých skutkových zistení a následných úvah dospel k záveru, že zdravotný stav sťažovateľa (ktorý uvádzal viacero závažných diagnóz a potrebu operačného zákroku) nemá vplyv na jeho schopnosť a spôsobilosť vyhýbať sa trestnému stíhaniu a neovplyvňuje žiadnym spôsobom mieru nebezpečenstva zakladajúceho väzobný dôvod v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku. Z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu (rovnako

ako z odôvodnenia preskúmaného uznesenia krajského súdu zo 4. apríla 2006) nie je napokon zrejmé, či sa súd vôbec posúdením tejto otázky zaoberal.

Najvyšší súd sa v odôvodnení uznesenia z 2. augusta 2006 taktiež žiadnym spôsobom nevysporiadal s námietkami sťažovateľa obsiahnutými v sťažnosti týkajúcimi sa procesného postupu krajského súdu v súvislosti s rozhodnutím o sťažovateľovej žiadosti o prepustenie z väzby z 31. marca 2006.

Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že najvyšší súd napadnutými uzneseniami sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 porušil základné práva sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva zaručené v čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd pripomína, že nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pôsiacim mimo tejto sústavy.

Z tohto postavenia mu preto v okolnostiach tohto prípadu ani neprislúchalo posudzovať, či sťažovateľ mal alebo nemal byť ponechaný vo väzbe alebo prepustený na slobodu. Musel však zaujať stanovisko k ústavne významnej otázke, či rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorými sa v konečnej inštancii rozhodovalo o zákonnosti sťažovateľovej väzby, spĺňali požiadavky ústavnosti (vrátane požadovanej kvality odôvodnenia v zmysle čl. 17 ods. 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru).

5. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Sťažovateľ prostredníctvom ustanoveného právneho zástupcu navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základných práv zaručených v ústave a práv zaručených v dohovore uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006. Navrhol taktiež, aby ústavný súd napadnuté uznesenia zrušil. Návrh na prikázanie najvyššiemu súdu prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu vzal právny zástupca v priebehu verejného ústneho pojednávania pred ústavným súdom späť.

Ústavný súd preto (už z dôvodov skôr uvedených) vyslovil, že uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 60/06 z 26. júla 2006 a sp. zn. 3 To 85/06 z 2. augusta 2006 boli porušené základné práva sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva zaručené v čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

Z uvedeného dôvodu potom ústavný súd v bode 2 výrokovej časti tohto nálezu napadnuté uznesenia najvyššieho súdu z 26. júla 2006 a z 2. augusta 2006 zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 140 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd nevrátil vec najvyššiemu súdu, aby o nej ďalej konal a opäť rozhodol, pretože na základe právoplatného uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 61/2006 z 26. júla 2006 bola vec vrátená prokurátorovi na došetrenie. Trestné konanie v sťažovateľovej veci sa tak opäť dostalo do štádia prípravného konania, v dôsledku čoho zanikla jurisdikcia najvyššieho súdu vo vzťahu k sťažovateľovej väzbe. O jej ďalšom trvaní v prípravnom konaní bol už oprávnený rozhodovať príslušný sudca okresného súdu pre prípravné konanie, resp. nadriadený súd oprávnený rozhodovať o prípadnej sťažnosti proti rozhodnutiu sudcu. Sťažovateľ bol navyše v označenej trestnej veci uznesením krajského súdu sp. zn. 4 T 7/07 1. februára 2007 prepustený na slobodu, v dôsledku čoho ďalšie rozhodovanie o sťažovateľovej väzbe v predmetnom konaní stratilo opodstatnenie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výrokovej časti nálezu).

Ústavný súd nevyhovel ani návrhu právneho zástupcu sťažovateľa prednesenému na verejnom ústnom pojednávaní 26. júna 2007 na zrušenie prvostupňových uznesení krajského súdu (z 3. apríla 2006 a zo 4. apríla 2006). Tieto rozhodnutia neboli (a vzhľadom na právomoc ústavného súdu, limitovanú v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy princípom subsidiarity, ani nemohli byť) bezprostredným predmetom preskúmania zo strany ústavného súdu v rámci meritórneho prerokovania veci. Táto skutočnosť je napokon zrejmá aj z obsahu výroku uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 34/07-41 z 15. marca 2007, ktorým bola sťažovateľova sťažnosť prijatá na ďalšie konanie. Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde sa rozsah, v akom sa návrh prijíma ústavným súdom na ďalšie konanie, vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu. Po vymedzení predmetu a rozsahu konania pred ústavným súdom v rozhodnutí o predbežnom prerokovaní návrhu podľa § 25 zákona o ústavnom súde už nemožno v priebehu samotného meritórneho prerokovania veci predmet a rozsah konania pred ústavným súdom dodatočne rozširovať.

6. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal prostredníctvom svojho právneho zástupcu priznať proti najvyššiemu súdu primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy.

Primerané finančné zadosťučinenie predstavuje fakultatívny prostriedok nápravy porušenia ústavnosti zisteného a vysloveného meritórnym rozhodnutím (nálezom) ústavného súdu v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. Pri rozhodovaní o jeho priznaní (vrátane určenia jeho výšky) vychádza ústavný súd zo zásad spravodlivosti so zreteľom na konkrétne okolnosti každého individuálneho prípadu.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody už nie je možné

napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02).

Po zvážení sťažovateľovho návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia dospel ústavný súd k záveru, že vzhľadom na okolnosti daného prípadu vrátane skutočnosti, že sťažovateľ už bol v označenej trestnej veci 1. februára 2007 prepustený z väzby na slobodu, prihliadajúc k štádiu, v ktorom sa trestná vec sťažovateľa v súčasnosti nachádza, predstavujú výrok ústavného súdu uznávajúci a deklarujúci porušenie základných práv sťažovateľa a zrušenie napadnutých rozhodnutí najvyššieho súdu dostatočné opatrenia na zabezpečenie nápravy porušenia sťažovateľových základných práv a slobôd. Z uvedeného dôvodu ústavný súd návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia nevyhovel (bod 4 výrokovej časti nálezu).

7. Sťažovateľ žiadal priznať od najvyššieho súdu náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorej výšku vyčíslil jeho právny zástupca sumou 32 076 Sk. Trovy právneho zastúpenia právny zástupca sťažovateľa bližšie špecifikoval v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) ako odmenu za osem úkonov právnej služby (porada so sťažovateľom vo väzbe o podaní sťažnosti, prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti z 8. septembra 2006, žiadosť o prioritné prerokovanie sťažnosti z 28. septembra 2006, ďalšia porada so sťažovateľom vo väzbe 13. októbra 2006, podanie z 13. októbra 2006, podanie z 29. mája 2007, zastupovanie na verejnom ústnom pojednávaní 26. júna 2007), cestovné náklady, náhradu za stratu času podľa § 17 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., náhradu stravného v súvislosti s konaním pojednávania mimo sídla advokáta a paušálnu náhradu výdavkov podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané právnym zástupcom, ktoré považoval za odôvodnené a účelné z hľadiska uplatnenia ústavnej ochrany sťažovateľových základných práv. Išlo o prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie sťažnosti z 8. septembra 2006, ďalšiu

poradu s klientom vo väzbe 13. októbra 2006 a ďalšie podanie vo veci samej z 13. októbra 2006 [v súlade s § 14 ods. 1 písm. a) b) a c) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.]. Za úkony právnej služby spočívajúce v podaniach právneho zástupcu z 28. septembra 2006 a z 29. mája 2007, ako aj v účasti právneho zástupcu na pojednávaní 26. júna 2007, ústavný súd sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal, pretože v označených podaniach, ako aj na samotnom pojednávaní neuviedol právny zástupca žiadne nové skutočnosti relevantné pre rozhodnutie v predmetnej veci, ktoré by ústavnému súdu neboli už skôr známe z obsahu predchádzajúcich zadovážených podkladov tvoriacich obsah súdneho spisu (sťažnosť z 8. septembra 2006 doplnená podaním z 13. októbra 2006, vyjadrenia najvyššieho súdu a jeho spisy týkajúce sa napádaných konaní a rozhodnutí). Z uvedeného dôvodu nepriznal ústavný súd ani požadovanú náhradu cestovných nákladov, straty času a náhradu stravného v súvislosti s konaním pojednávania 26. júna 2007.

Ústavný súd pri priznaní náhrady trov konania vychádzal vo vzťahu k úkonom právnej služby realizovaným v roku 2006 z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.) s tým, že predmet konania – ochrana základných práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03).

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 4 x 2 730 Sk a k tomu 4 x 164 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.). Úhrada mu bola priznaná v celkovej sume 11 576 Sk (bod 3 výrokovej časti nálezu). Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na priznanie náhrady trov konania sťažovateľovi nevyhovel (bod 4 výrokovej časti nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2007